

**Bilthovense Kring
voor Wijsbegeerte
en Psychologie**

**Lezingencyclus
2019-2020:**

**De paradox
van de
VRIJHEID**

Bilthovense Kring voor Wijsbegeerte en Psychologie

De Bilthovense Kring voor Wijsbegeerte en Psychologie is in 1952 begonnen als een kleine wijsgerige lees- en gespreksgroep die in een woning te Bilthoven bijeenkwam. Zoals de toevoeging 'voor Wijsbegeerte en Psychologie' aangaf, lagen in de beginjaren de onderwerpen vaak op het raakvlak van filosofie en psychologie. In de loop der jaren verruimde deze horizon zich tot alle wetenschappen met een accent op menswetenschappen en vond de programmering steeds meer rond een centraal thema plaats.

Het doel van de Kring is wijsgerige reflectie op culturele en maatschappelijke ontwikkelingen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan ontwikkelingen op het gebied van wetenschap en technologie en de implicaties daarvan voor de samenleving. De Kring zet zich in om relevante vragen te formuleren teneinde te komen tot een beter inzicht in en weloverwogen omgang met ontwikkelingen in het eigen leven.

THEMA VAN DE CYCLUS:

De paradox van de VRIJHEID

Sinds de Renaissance kenmerkt een cultureel unieke vrijheidsdrang van het individu de Westerse wereld. Men wil privé, economisch en politiek autonoom zijn.

Heden ten dage echter, na een explosieve globalisering en een ongekende digitalisering, hapert het vertrouwen in deze vrijheidsdrang. Vrijheid als leidend beginsel voor onze handel en wandel staat politiek en ethisch op de tocht. Vrijheidsdrang voedt onmiskenbaar de menselijke creativiteit, een onschatbare vitale kracht, maar laat ons ook uit de bocht vliegen. Leven in vrijheid blijkt complexer dan gedacht. Vrijheid lijkt drang, probleem en mysterie ineen. We ervaren vrijheid, maar doorgronden we haar ook?

In de parabel *De grootinquisiteur* van Dostojevski wordt de weerbarstige problematiek van de vrije mens magnifiek present gesteld. Om de herinnering op te frissen is hier de samenvatting van Karel - "mijn geleerde broer"- van het Reve.

De handeling speelt zich af in Spanje, in de zestiende eeuw. Op een mooie zomerdag, in Sevilla, verschijnt opeens Christus onder de menigte. Hij wordt meteen herkend, doet enige wonderen en wordt door de inquisitie gearresteerd. De grootinquisiteur zoekt hem op in de kerker, en verwijt Christus "U laat de mensen de vrije keuze, maar dat kunnen ze niet aan!"

Christus die tijdens het hele 'gesprek' zwijgt - zoals voor Pilatus - kust de grootinquisiteur op de bloedeloze mond en verdwijnt in de nacht.

Dostojewski's grootinquisiteur verwijt Christus een te hoge pet op te hebben van de mensen. "Ik ben", zegt hij, "barmhartiger dan u door hen te verlossen van 'het verschrikkelijke geschenk' dat vrijheid heet." Christus zwijgt stil.

Beide protagonisten onderkennen de menseigen *vrijheidsdrang*.

De grootinquisiteur ziet in vrijheid een *probleem*, of - moderner - een uitdaging. In hem spreekt de maakbaarheid tot ons, die stelt dat het woord, de regel, de maatregel een uitwendige orde aan de dingen oplegt, ook aan de mens met zijn vrijheidsdrang.

Christus personifieert het *mysterie* dat in vrijheid schuilgaat. Is dat waar Paulus op doelt in zijn brief aan de Galaten: "Sta dan in de vrijheid waarmee Christus ons heeft vrijgemaakt"?

Veel wijst erop dat de grootinquisiteur het goed inschat.

Dat het moeilijk is in vrijheid te leven, ervaren we allerwegen. De mens vervreemdt van zichzelf in zijn vrijheidsdrang, gaat geheel op in zijn streven naar eigenbelang, creëert steeds meer behoeftes die om vervulling vragen en kan blijkbaar niet omgaan met vrijheid. Alles wat kan, en wat straffeloos mogelijk is, permitteert hij zich. Ook gevoelsmatig lijkt men meer en meer vatbaar voor emotionele incontinentie.

De mateloosheid verontrust. Absurde rijkdom misstaat naast groeiende onzekerheid over een bestendige toekomst. Stuurloosheid maakt dat er complottheorieën worden bedacht waar je bijstaat. Zelfs de planeet die ons draagt krijgt er koorts van, de afname van biodiversiteit is schrikbarend. Bezonnenheid, evenwichtigheid zijn uit de openbaarheid verbannen, hoogstens is er aandacht voor in de randen van de nacht.

Wat te doen? Het welbevinden dankzij de bevrijding van het individu willen we niet kwijt. Maar hoe richt je de vrijheid in, zodat we vrij kunnen zijn?

Zijn we bereid om onder ogen te zien waar de individuele vrijheid ons nu gebracht heeft? Wordt het wellicht tijd om weer prioriteit te geven aan de vraag wat het algemeen belang is, en wat dat betekent voor de omgang met onze lieve vrijheid?

Zijn er coördinaten om een koers uit te zetten die ons voert naar *Die Freiheit, frei zu sein* (Hannah Arendt)?

Warrie Schuurman

PROGRAMMA

1. Maandag 14 oktober 2019

Rutger Claassen

Rutger Claassen (1978) is hoogleraar Politieke Filosofie & Economische Ethiek aan het Departement Filosofie & Religiewetenschap van de Universiteit Utrecht. Hij studeerde rechten en filosofie en promoveerde in 2008 aan de Universiteit Utrecht op een proefschrift over de morele grenzen aan de markt. Hij werkte eerder als universitair docent aan de Universiteit Leiden en was visiting scholar aan de University of Michigan in Ann Arbor en de Humboldt Universität in Berlijn. Zijn onderzoek heeft betrekking op de filosofische fundamenteën van de liberaal-democratische rechtsstaat en onderzoekt de invulling en toepassing van centrale politieke noties als vrijheid, macht en rechtvaardigheid.

Vrijheid in (neo)liberale tijden

Leven we nu in liberale of in neoliberale tijden? En wat maakt dat uit? De lezing schetst de opkomst van ons liberaal-democratische vrijheidsdenken in de politieke filosofie in de 18^e eeuw, en de samenlevingsordening die men daarmee in gedachten had. De focus ligt daarbij op de plaats van de opkomende kapitalistische economie: bood die vrijheid, of juist niet?

Vervolgens bespreekt de lezing hoe dat vrijheidsdenken in de 20^e eeuw geperverteerd raakte onder invloed van het neoliberalisme. Een filosofische reconstructie van het denken over eigendomsrechten, marktwerking en bedrijfsleven vormt het hart van de lezing, die eindigt met enkele speculaties over een mogelijk herwinnen van de liberale vrijheid.

2. Maandag 11 november 2019

Wouter Mensink

Wouter Mensink (1979) studeerde bestuurskunde aan de Universiteit Twente en filosofie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij promoveerde aan de Universiteit Leiden op een proefschrift over het beleidsdiscours over de relatie tussen patiënt en technologie. Momenteel werkt hij voor het Sociaal en Cultureel Planbureau aan onderzoek over verduurzamingscontroversen en directe ervaringen met klimaatverandering.

De consument en het fairtrade-complex

Kan de consument verantwoordelijk worden gehouden voor de problemen elders in de wereld? Die suggestie wordt wel gewekt: de winkel lijkt soms wel een stemhokje waar je kunt stemmen met je euro's. Door een *Fairphone* te kopen en Max Havelaarkoffie te drinken zouden we bijdragen aan een betere wereld. De aanschaf van producten zonder keurmerk zou misstanden in stand houden.

In *'Kun je een betere wereld kopen?'* laat Wouter Mensink zien welke problemen deze benadering van fairtrade met zich meebrengt. In een breder perspectief zijn deze vragen ook relevant in recente debatten over verduurzaming, waarin ook een grote verantwoordelijkheid aan individuen wordt toebedeeld. In zijn lezing gaat hij vooral in op de ondertitel van het boek: *'De consument en het fairtrade-complex'*. Wat behelst dat complex, en wat kunnen we er op basis van de filosofie over zeggen?

3. Maandag 9 december 2019

Kees Schuyt

*Kees Schuyt is emeritus hoogleraar sociologie van de Universiteit van Amsterdam. Hij was van 1999 tot 2008 voorzitter van de Vereniging Het Spinozahuis te Rijnsburg en schreef na dertig jaar studie zijn eigen Spinoza-interpretatie met een chronologisch opgezette analyse van alle geschriften van Spinoza: *'Spinoza en de vreugde van het inzicht'* (2017, Balans, thans 4e druk). Recentelijk publiceerde hij de biografie van de Leidse hoogleraar die in november 1940 als eerste de moed had*

om officieel te protesteren tegen de behandeling van Joodse burgers: 'R.P. Cleveringa, recht, onrecht en de vlam der gerechtigheid' (2019, Boom Uitgeverij).

De paradox van determinisme en vrijheid in de filosofie van Spinoza

Een cursus over de paradox van de vrijheid kan natuurlijk niet voorbijgaan aan de spanning tussen determinisme en vrijheid bij Spinoza. Het onderwerp is goed gekozen, maar dat maakt de lastige vraag naar de precieze betekenissen van 'vrijheid' en 'noodzakelijkheid' bij Spinoza er niet minder gemakkelijk om. Spinoza zelf vond geen tegenspraak tussen deze twee centrale begrippen in zijn filosofie: het is geen paradox, gegeven Spinoza's definitie van vrijheid in Deel 1 van zijn hoofdwerk 'Ethica' (1677): "Men noemt 'vrij' iets wat alleen krachtens de noodzaak van zijn eigen natuur bestaat en dat alleen door zichzelf tot handelen aangezet wordt. Noodzakelijk of liever 'gedwongen' noemt men iets wat door een andere zaak tot een welbepaalde wijze van bestaan en handelen wordt aangezet" (vertaling Henri Krop 2002).

Maar voor veel lezers en filosofische commentaren (o.a. van Kolakowski) heeft de filosofie van Spinoza twee gezichten. Hij is de filosoof van de persoonlijke vrijheid en van het vrije denken en spreken, die tegelijkertijd verkondigt dat alles gedetermineerd wordt door God, ofwel de Natuur (Latijn: *Natura*). Spinoza ontkent het bestaan van de vrije wil, maar stelt tegelijkertijd (Ethica, deel 4, stelling 65) dat de vrije mens die naar de 'rede' leeft van twee kwaden de minst slechte kiest. Hoe zijn dergelijke mogelijke tegenstrijdigheden te verklaren en op te lossen? Dat wordt de inzet van deze avond.

Na de noodzakelijke basisinformatie over Spinoza's leven en geschriften worden de twee centrale begrippen 'determinisme' en 'vrijheid' nader ontleed. Spinoza gebruikt in zijn filosofie verschillende betekenissen van het begrip 'bepalen': (Latijn: *determinare*), namelijk: definiëren, vaststellen, zoals de planten door Linnaeus werden 'gedetermineerd', logisch determinisme, causaal-fysiek determinisme, zoals volgens de natuurwetten van Newton (gepubliceerd in 1686), en de opvatting dat alles wat bestaat in God zijn 'oorzaak' vindt. In de huidige common-sense-opvattingen van wetenschap overheerst het *natuurkundig* determinisme, maar Spinoza ging uit van het *logisch* determinisme van de Euclidische meetkunde (vb. van het begrip 'driehoek' bij Spinoza). Wie met die 17^e eeuwse mechanistisch-natuurkundige ogen naar Spinoza kijkt, ziet slechts een volstrekt door de natuurwetten gedetermineerde wereld en menselijk handelen ("Wij zijn ons brein"). Inmiddels zijn de moderne wetenschappen veranderd en is er sprake van kritiek op een (uitsluitend) mechanistisch wereldbeeld.

Een soortgelijke hedendaagse begripsverwarring bij lezers en filosofische commentaren treedt vaak op bij de begrippen 'vrije wil' en 'vrijheid'. Als Spinoza schrijft (reeds in 1661) dat "de vrije wil" niet bestaat, doelt hij op zijn opvatting dat de 'Wil' als *algemeen begrip* slechts een onderdeel is van het 'Denken' en derhalve ontologisch niet als een zelfstandig bestaande individuele zaak (Latijn: *res*) moet worden opgevat. Spinoza ontkent daarmee niet dat mensen niet dagelijks keuzen maken en dat iemand ervoor kan kiezen naar de eigen aard (zijn/haar natuur) te leven. De eigen aard van de mens is namelijk: leven volgens de Rede. De vrije mens leeft en streeft naar de Rede (deel 4 van de Ethica). Dat dit niet zo gemakkelijk is, gegeven de stormachtige kracht van emoties en andere van buitenaf komende 'oorzaken' die ons leven 'bepalen', zal aan de hand van enkele voorbeelden worden geïllustreerd: "Wie kiest is niet zijn keuze" maar niemand is volstrekt en volledig (voor 100%) gedetermineerd.

De eigen oplossingen van de spreker, zoals beschreven in zijn studie "*Spinoza, en de vreugde van het Inzicht*" (2017, Uitg. Balans, 4^e druk), in deze kluwen van levensvragen en begripsmatige verwarringen waartoe de filosofie van Spinoza vaak aanleiding geeft, zullen worden gesuggereerd met als centrale begrippen: de *graduele* kennis- en vrijheidsopvatting van Spinoza, de onderschatte rol van het 'logisch determinisme' bij Spinoza, de constante ontwikkeling van persoonlijke vrijheid en het belang van de politieke vrijheid van geloven, denken en spreken, en de *logisch* meest wenselijke regeringsvorm, de democratie.

4. Maandag 6 januari 2020 Dialoogavond

Het bestuur nodigt alle belangstellenden uit om te brainstormen over het thema van de lezingencyclus in 2020-2021. Deze avond is open voor allen die de lezingen bezoeken.

Tijdens de onderlinge gesprekken ontstaan de contouren voor het nieuwe jaarthema. Kleine groepen van vijf tot zes personen gaan rond een tafel met elkaar in gesprek over de onderwerpen die hen bezighouden en die ze graag besproken zouden zien in de volgende lezingencyclus.

(Deelname aan de dialoogavond is gratis.)

5. Maandag 20 januari 2020

Antonie Ladan

Antonie Ladan (1943), psychiater, was stafmedewerker bij het Nederlands Psychoanalytisch Instituut te Amsterdam en tot 2018 zelfstandig gevestigd te Zeist. Van 1985 tot 2000 redigeerde hij een tiental boeken op het gebied van de psychoanalyse en haar toepassingen. In 2000 publiceerde hij 'Het wandelend hoofd; over de geheime fantasie een uitzondering te zijn' (Boom, Amsterdam) dat ook in het Duits en het Engels werd vertaald. In 2010 volgde 'Het vanzelfzwijgende; over psychoanalyse, desillusie en dood' (Boom, Amsterdam), dat eveneens een Engelse vertaling kreeg. In 2015 verscheen 'Het verlangen naar oorlog en andere zaken' (Sjibbolet, Amsterdam), grotendeels gebaseerd op HOVO-cursussen. In zijn recente boek 'Onmacht en oorlogsverlangen' (Boom, Amsterdam, 2019) werkt hij zijn gedachten over de relatie tussen onmacht en onze houding ten opzichte van oorlog verder uit.

Over innerlijke vrijheid

"Die Gedanken sind frei" zegt de dichter vol vertrouwen. Hoe het in de buitenwereld ook gesteld is, in onze binnenwereld zijn we vrij om te denken wat we willen. Inmiddels weten we dat dit niet het hele verhaal is. Ook in de wereld waarin wij zelf heer en meester zijn, blijken onze gedachten minder vrij dan de dichter in zijn optimisme veronderstelt. Op het eerste gezicht lijkt dat onlogisch: innerlijk kunnen we toch gaan en staan waar we zelf willen? Maar goed beschouwd blijkt hier sprake van een paradox. Het feit dat wij in onze binnenwereld zelf de touwtjes in handen hebben, betekent niet automatisch dat onze gedachten vrij zijn. In mijn voordracht zal ik verschillende factoren bespreken die aan deze innerlijke onvrijheid ten grondslag kunnen liggen. Verder stel ik de vraag of het vermogen onze gedachten en gevoelens de vrije loop te laten in de huidige tijd aan verandering onderhevig is. Tenslotte sta ik stil bij de betekenis van innerlijke vrijheid in maatschappelijk opzicht.

6. Maandag 17 februari 2020

Marten Oosting

Marten Oosting studeerde sociologie en Nederlands recht in Utrecht. Hij was lid van de Raad van State, Nationale Ombudsman en hoogleraar bestuursrecht en bestuurskunde in Groningen. Hij was onder meer voorzitter van de commissies die onderzoek deden naar de vuurwerkcramp in Enschede en naar de zgn. ontnemingsschikking (Teeven-deal), en van een aantal maatschappelijke organisaties, zoals KWF Kankerbestrijding en de Raad van Toezicht van het Diakonessenhuis Utrecht, Zeist, Doorn.

Vrijheid en het publieke domein

Vrijheid als een ambitie en vrijheid als een vraagstuk van inrichting/vormgeving: vrijheid is ook aan de orde in het *publieke* domein: de democratische rechtsstaat en de zogenoemde 'liberale' democratie. Soms komen we dan verwante namen tegen, zoals onafhankelijkheid, autonomie of soevereiniteit, of een wettelijke bevoegdheid, die de handelingsruimte bepaalt. Tegenover de vrijheden van en in liberale democratieën staat overigens sinds enige tijd de bedreiging ervan door de opkomst van zogenoemde 'illiberale' democratieën, met hun autoritaire leiderschap.

In het publieke domein zijn wij burgers. Maar het publieke domein kent ook vele anderen (actoren te noemen) dan burgers: niet alleen staten en overheden, maar ook een grote verscheidenheid aan private organisaties met een maatschappelijke functie, op het politieke, (sociaal-)economische en sociaal-culturele vlak.

Als we in het publieke domein het begrip vrijheid tegenkomen, zien we vrijwel steeds ook

begrenzungen van de desbetreffende vrijheid. Immers, ook voor het publieke domein geldt dat elke actor in relatie staat tot anderen. In een democratische rechtsstaat vloeit daar direct uit voort dat zijn vrijheid - zijn handelingsruimte - nooit onbegrensd kan zijn. Dat geldt niet alleen voor de burger en zijn grond- of vrijheidsrechten. Maar ook (in het internationale verkeer) voor staten, evenals (binnen een staat) voor de instituties van de *trias politica*, met de *checks and balances* waardoor ieders handelingsruimte mede wordt bepaald. En bijvoorbeeld ook voor bestuursorganen waaraan de wetgever beleidsvrijheid heeft toegekend. En het geldt evenzeer voor maatschappelijke organisaties (bv. marktpartijen), voor zover zij te maken hebben met publieke regulering en toezicht, om redenen van algemeen belang.

Zijn - als het gaat om het publieke domein - dit soort begrenzungen aan te merken als een paradox van de vrijheid? Of zijn ze juist een noodzakelijke voorwaarde, namelijk voor een verantwoord gebruik van vrijheden in het publieke domein? Geldt daarom *De ware vrijheid luistert naar de wetten?* niet alleen voor het schrijven van sonnetten (Jacques Perk), maar evenzeer voor en in het publieke domein?

Mij dunkt dat de vraag: "*Hoe richt je vrijheid in, zodat we vrij kunnen zijn?*" (zie de slotalinea van de introductie van het jaarthema "De paradox van de vrijheid") ook directe betekenis heeft voor het publieke domein.

7. Maandag 16 maart 2020

Coen Simon

Coen Simon (1972) is schrijver, kinderboekenschrijver, filosoof en medeoprichter van de filosofische denktank 'Nieuw Licht'. Met zijn essays in NRC Handelsblad, nrc.next, Trouw en De Correspondent ontzenuwt hij op geestige wijze hedendaagse dogma's en clichés. Van hem verschenen onder meer de boeken 'Waarom we onszelf zoeken maar niet vinden', 'Wachten op geluk', 'Filosofen is makkelijker als je denkt' en 'Oordeel zelf'. Hij won in 2012 de Socratesbeker met 'En toen wisten we alles'. De jury schreef: "In een bedrieglijk lichtvoetige stijl behandelt hij de ongemakken en eigenaardigheden van het moderne leven". Zijn werk is in vertaling verschenen in onder meer Duitsland, Kroatië, Egypte en Spanje. Simon studeerde wijsbegeerte aan de Universiteit van Amsterdam specialiseerde zich in de filosofische antropologie met een studie naar het allermenselijkste fenomeen: het lachen. In het voorjaar van 2020 verschijnt bij de Bezige Bij zijn pamflet 'Pleidooi tegen enthousiasme'.

Niemand de baas; vrijheid, gelijkheid en vaderschap

Het meest onware van ons *post-truth* tijdperk is dat we ooit in een ander tijdperk leefden. Leugens, bedrog en pseudowetenschap zijn zo oud als de mens en dus niet kenmerkend voor onze tijd. Als we deze tijd in een gedachte willen vatten dan kunnen we beter stellen dat we ons bevinden in een post-autoriteitstijdperk; een autoriteitscrisis die niet wordt veroorzaakt door een gebrek aan autoriteiten, maar door een teveel. Waar komen anders al die volgers vandaan, de belangrijkste schakel in het verdienmodel van onze economie? Iedere filterbubbel heeft zijn eigen autoriteit en iedere autoriteit heeft zijn eigen *fanbase*.

Coen Simon laat zien dat tegen *fakenews factchecken* niet helpt en zelfs averechts werkt. Als waarheid een kwestie van smaak wordt, overtuigingen zijn ingegeven door algoritmes, zelfs wetenschap alternatieve feiten produceert, engagement opgeblazen enthousiasme is en empathie vals sentiment, dan heb je meer aan het zesde zintuig van de goede smaak dan aan het zoveelste *evidence-based* verhaal.

8. maandag 6 april 2020

Kees van Ekris

Kees van Ekris is theoloog en predikant, en promoveerde in 2018 op een empirisch-theologische studie 'Making See. A Grounded Theory on the prophetic dimension of preaching'. Zurich/Berlin: LIT Verlag 2018). Hij woont met zijn gezin in 'de Wittenberg' in Zeist als kernbewoner van een monastieke gemeenschap.

Vrijheid in spreken

Taal is een slagveld. Wie de taal spreekt van vandaag, wie de communicatie beheerst, wie de 'frames' bepaalt, krijgt aandacht en invloed. Taal is ook gevaarlijk. Alle grote gebeurtenissen in de 20e eeuw hadden hun voorbereiding in taal. Taal is tegelijkertijd een kans. In taal kan ook het visioen woorden krijgen en de hoop. Op deze avond verdiepen we ons daarom in het onderwerp 'freedom of speech'. Niet primair als politiek grondrecht, maar vooral als profetische stem.

In onze Europese culturele traditie duikt op allerlei momenten het fenomeen van *prophetic speech* op. Foucault ontwikkelde in zijn laatste colleges een denken over '*parrhèsia*': over de vrijheid om de waarheid te spreken. Op deze avond luisteren we naar contemporaine culturele, politieke en religieuze profetische stemmen en bespreken we inhoudelijke coördinaten van profetisch spreken vandaag.

Informatie

Plaats en tijd:

Huize '**Het Oosten**', Rubenslaan 1
3723 BM Bilthoven.

De lezingen beginnen om 20.00 uur
en duren tot omstreeks 22.15 uur.
De zaal is open vanaf 19.30 uur.

Toegangsprijzen:

Abonnement voor deelname aan de gehele cyclus:

- één persoon € 40,00
- echtpaar/partners € 62,50

Bijdrage voor één avond-
bijeenkomst per persoon: € 10,00
(*alléén aan de zaal verkrijgbaar*)

Deelname:

Voor een abonnement kunt u zich opgeven door overmaking van het verschuldigde bedrag op rekening:

NL63 INGB 0000 1839 62

t.n.v.: Bilthovense Kring (*naam gewijzigd!*)

Vermeldt u bij overboeking a.u.b. duidelijk uw naam en adres, of dat van degene voor wie wordt betaald, indien dit een ander betreft!

Na ontvangst van uw betaling krijgt u een deelnemerskaart op naam toegestuurd.
Echtparen/partners ontvangen gezamenlijk één kaart.

Website: www.bilthovensekring.nl

Bestuur Bilthovense Kring

secretariaat:

Wim van Werkhoven
telefoon: 030-6914239
e-mail: wvanwerkhoven@kpnmail.nl

public relations:

Johanna van Nieuwstadt-van Hooff
telefoon: 030-2284690
e-mail: gnjvannieuwstadt@hetnet.nl

penningmeester:

Eric van Kregten
telefoon: 033-4940663
e-mail: ericvankregten4@gmail.com

vaste leden:

Hans Kartman († 11 augustus 2019)
Riemke Leusink
Ebbe Rost van Tonningen
Warrie Schuurman

BEKNOPT PROGRAMMA
CYCLUS 2018-2019:

De paradox van de VRIJHEID

- 14 oktober 2019
Prof. dr. Rutger Claassen:
Vrijheid in (neo)liberale tijden.
- 11 november 2019
Dr. Wouter Mensink:
De consument en het fairtrade-complex.
- 9 december 2019
Prof. dr. Kees Schuyt:
De paradox van determinisme en vrijheid in de filosofie van Spinoza.
- 6 januari 2020
Dialogavond: Brainstormen over
een thema voor volgend seizoen.
- 20 januari 2020
Antonie Ladan:
Over innerlijke vrijheid.
- 17 februari 2020
Prof. dr. mr. Marten Oosting:
Vrijheid en het publieke domein.
- 16 maart 2020
Coen Simon:
Niemand de baas;
vrijheid, gelijkheid en vaderschap.
- 6 april 2020
Dr. Kees van Ekris:
Vrijheid in spreken.